

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות דף נ"ז

- (א) הלכה כר"מ בגזרותיו- פרש"י, בדבר שהוא מחמיר על דבר תורה באיסור והיתר. ותמה הריטב"א, הא לא שייך לשון גזירה אלא בדבר שהוא משום גזרת דבר אחר, ולא בכל חומרא דרבנן, ולכאור' כאן לא שייך זה. ות"י דהכא נמי יש צד גזרה קצת, דגזר היכא דתנאו בטל אטו היכא דתנאו קיים.
- (ב) זיל כתוב לה- ע' בקובץ שעורים (רמ"ג) שביאר דמה דאין לה כתובה בעילתו וזנות, היינו משום שאין דעתה סומכת, ואינה נמסרת לו אלא כזונה. והוסיף דלפי"ז אם שניהם סבורים שיש לה כתובה, לא מקרי זה בעילת זנות בשוגג. וסיים די"ל דהיכא דהאשה אינה יודעת שנאבדה כתובתה, רק האיש יודע, י"ל דאין בעילתו וזנות, לפי שהיא סומכת דעת, וסיים דצריך בדיקה.
- (ג) זיל כתוב לה- ע' בשו"ע (אה"ע ס"ו, א') דכ' דאף אסור להתייחד עם הכלה קודם שכ' לה כתובה. אבל הרמ"א פסק כראשונים דס"ל דיחוד מותר כל זמן שאינו בועלה. וכ' ע"ז החלקת מחוקק (ב') דא' מהטעמים שכ' הר"ן דמותר להתייחד עמה הוא משום שהיא יודעת דכיון שאין לה כתובה, קלה בעיניו להוציאה, ולכן לא תשמע לו, ואין לחוש שיבא עליה. וסיים דלכן טוב להודיע לה אם מתייחד עמה בלא כתובה [ולכאור' משמע דהציוור הוא שאינה יודעת דנאבדה הכתובה, ולכן צריך להודיעה, וע"י כן יודעת שקלה בעיניו להוציאה, וכי'. אבל לפי צד הקו"ש שהבאנו לעיל, דמותר לבוא עלה לכתחלה בכה"ג, א"כ לא יהי' צריך להודיעה, וצ"ע].
- (ד) ור' יוחנן אמר בין בזו ובין בזו מחלוקת- הק' הריטב"א, משמע דבהה"א סבר הגמ' דלר' יוחנן נח' ר' יהודה ור' יוסי אף בסוף ביאה, ואיך שייך לומר כן, דתנאי גרידא מהני כיון שכבר זכתה בה, ע"ש מש"כ ליישב.
- (ה) אבל בסוף דברי הכל אינה מוחלת- הק' הקובץ שעורים (קס"ב), מ"ש מכל מחילה דמהני על פה, ולמה צריכה דוקא כאן לכתוב התקבלתי. ות"י ע"פ מה דמשמע מדברי הריטב"א, דאנן סהדי דלא היתה כוונתה למחול בלב שלם.
- (ו) וכשם שנותנין לאשה, כך נותנין לאיש- כ' הרשב"א דמה שנותנין לאיש י"ב חודש, אין חילוק בין אם הוא בחור ובין שהוא אלמון, וכן אם נושא אלמנה נותנין לו ל' יום, ואין חילוק אם בחור הוא או אלמון, וכ' שכן משמע מדברי הרמב"ם. אולם עוד כ' דלבחור לעולם נותנים י"ב חודש ולא אלמון לעולם נותנים ל' יום, וכ' שכן משמע מהירושלמי.
- (ז) ולא למנה ל' יום- כ' הרשב"א בשם הראב"ד דהני מילי אלמנה מן הנישואין, שכבר פרנסה את עצמה מבעל הראשון, אבל אלמנה מן האירוסין, יש לה י"ב חודש. וכ' הרשב"א דנראה כדנינו של הראב"ד אבל לא מטעמו, דלפי טעמו של הראב"ד יוצא דאם היתה נשואה לכמה ימים, וממילא כבר אבדה פרנסה מבעלה הראשון, דצריכה עוד י"ב חודש, ואין הדין כן. ולכן כ' דטעם הדבר דאלמנה ל' יום הוא משום דהיא ידעה שלא משהו לה, ולכן כמו דבבגרות אין לה אלא ל' יום, כן אלמנה אין לה אלא ל' יום, וכמו דמשמע בגמ' דחד טעם להו.
- (ח) הגיעו זמן ולא נישאו, אוכלות משלו- ע' בברכת שמואל (א') שכ' לחקור בגדר חיוב האכלה זו. דהא כשאדם מאכיל אשתו, זהו בכלל חיוב התורה של שאר כסות ועונה, או מתקנת ב"ד (ע' לקמן מז:). אבל מי שלא נישאת עדיין, האם אמרי' דחז"ל חיבו כאילו כבר נישאת, וא"כ הוי בכלל חיוב זה, או דלמא הוי תקנה של חוב בעלמא, כעין קנס. ונפק"מ הוא אם יכול להפקיע חיוב זה ע"י נדר, דאם חוב בעלמא הוא, הא קונם מפקיע מידי שעבוד. אבל אם מחויבי אישות הוא, אז אינו יכול להפקיע שעבוד זה ע"י קונם, שהרי אלמנה רבנן לשעבוד שלה. והביא מה דא' לקמן (ע') דהגמ' הק' איך מצי מדיר לה, הא מוועבר הוא לה, וע"כ דחל בתורת אישות, ולכן אין הקונם יכול להפקיע החיוב. וע' בלשון רש"י לעיל (ב.), שכ' דאוכלות משלו, שהבעל חייב במזונות אשתו מתקנת ב"ד, ומשמע דחיוב זה הוא ג"כ חלק של חיוב הבעל במזונות אשתו, ולא תקנה חדשה.
- (ט) אוכלות משלו- ע' באור שמח (אישות י', י"ט), שכ' להסתפק בדין מעשה ידיה בכה"ג, האם אמרי' דכיון שחייב הוא במזונותיה דג"כ גובה מעשה ידיה, או דלמא כיון דארוסה היא, א"כ ודאי אין לו מעשה ידים [ולכאור' זה תלוי בחקירת הברוכ"ש הנ"ל, דאם החיוב במזונות הוא מחמת אישות, אז יש מקום לומר שיהי' לו מעש"י (וודאי אינו מוכח), אבל אם הוא חוב בעלמא, אז לכאור' אין מקום לומר שיהי' גובה מעשה ידיה משום חוב זה שהוא חייב לה]. וכ' דלכאור' אם קנס הוא שקנס'י לבעלה משום דלא כנסה, א"כ אין מסתבר שיש לו מעש"י, דיצא דשייך שמרוית מזה, ואי"ז מסתבר. והביא דבאמת הריטב"א ס"ל דמעש"י של הבעל הם, אבל הביא דמבואר בהרא"ש ביבמות (בהחולין) דלא כן, דהא כ' בציוור אחר דאף דנוזנת משלו אין לו מעש"י, משום ד"כל זמן שאינה יושבת תחת בעלה אין לחוש לאיבה", וא"כ יהי' מוכרח מזה דס"ל דגם כאן אין המעש"י שלו.
- (י) מנה"מ, א"ר חסדא דאמר קרא וכו' תשב הנערה אתנו וכו'- העיר הפני יהושע, הא רבקה לא היתה מקודשת באותה שעה, שהרי אין העבר נעשה שליח לקדשה, לדעת האומרים דעדיין לא נשתחרר אליעזר. ועוד, הרי שי' תוס' ביבמות (סא: ד"ה וכן) הוא דרבקה היתה בת י"ד שנה באותה שעה, והרי קיי"ל שאם עברה שנה בבגרות אין לה אלא ל' יום. וכ' דודאי קודם מתן תורה לא הוי שייך כל חילוקי דינים אלו אצל בתואל ולבן, אלא דעיקר הראי' הוא דאורחא דמילתא הוא דצריכה כלה י"ב חודש כדי לפרנס תכשיטיה.
- (יא) בין היא בין אביה יכולין לעכב- העיר בשטמ"ק בשם הר"י מיגש, איך היא יכולה לעכב, הא התורה נתנה רשות להאב למסור בתו לחופה. וביאר "משום דכי זכי ל' רחמנא לאב למיסרה לחופה, הני מילי כשהיא נערה, דבת מסירה לחופה היא, אבל כשהיא קטנה, דלאו בת מסירה היא, לאו כל כמיני" הוא" [ויוצא חידוש מדבריו, שהי' שייך לומר שיש כח להאב על בתו נערה טפי מי שיש לו על בתו קטנה, דרק בנערה הי' יכול לעכב, ולא בקטנה, ויש לעי' בזה].

(ב) **בין היא בין אביה יכולין לעכב**- כ' הרמב"ן דלאו למימרא דאם מעכבים דאית לה מזוני, דהא אין לה מזונות אלא היכא דאיהו מעכב, אלא לומר שאין כותבין עלי' אגרת מרד אפי' אם כתב כתובה לארוסתו. אולם הביא מאיכא דאמר דבאמת יש לה מזונות, דתקנה שלו הוא שיכולה לעכב כדי שלא תמרוד ותיפוק, ואי"ז דומה לחלתה היא דאין לה מזונות, דהתם איכא למימר דמשמיא קנסוה, משא"כ כאן, דקטנה לאו בת נישואין היא כלל, אולם כ' הרמב"ן לחלוק על שי' זו, ע"ש. גם הר"ן (כג. בדפיו) הביא דעה זו, וכ' דלכאור' משמע מהגמ' דלא כשי' זו, דאם תקנה דידי' הוא, א"כ גם הבעל יהי' יכול לעכב שלא לנושאה עד שתתגדל, ומשמע מהגמ' דרק היא או אביה יכולים לעכב, ולא הבעל.

(ג) **אבל פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא גדולה- פרש"י**, ודוקא בלא קידושין, אבל קידושין בקטנות לא עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה. והק' הר"ן (כג. בדפיו), הא אמרי' אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה, לימא אין פוסקין על הקטנה אף לקדשה כשהיא קטנה. ותי' דמשום סיפא נקטי' הכי, דאמרי' דפוסקין על הקטנה אף להשיאה כשהיא גדולה, ולא חיישינן דלמא עייל בה פחדא מהשתא, ואילו לקדשה בלבד פשיטא, דלית לה פחדא כלל. וע"ע בריטב"א שהביא ממי דס"ל דהך דהכא פליגא אהא דקידושין, וכ' הריטב"א דלא נהירא.

(ד) **ותשקה לאחיה ולאחותה- כ' בתוס' רי"ד בפ"ק קידושין** (הובא בשו"ת **אבני מלואים** סי' ט"ז) דכל החשש הוא באחיה ואחותה הקטנים, משום גדולים מזהר זהירי. ולזה ביאר למה אין חשש שמא תשקה להשלוחים בדרך, משום גדולים נינהו (וכ' דע"כ גדולים נינהו, משום דאין שליחות לקטן, [ומבואר דס"ל דשלוחים אלו יש להם גדר שליחות ממש, ויש לע' בה]), ומזהר זהירי. וכ' האבנ"מ דלפי מש"כ הרשב"א **ביבמות** (קיד). דהדין דאסור להאכיל קטנים נבלות, היינו רק באיסורים דאורייתא, אבל באיסורים דרבנן אין איסור דלא תאכילום, א"כ יוצא דבזמן הזה, דתרומה דרבנן, ארוסה תהי' יכולה לאכול בתרומה, דאפי' אם מאכיל התרומה לאחיה ולאחותה הקטנים, מה בכך, הא אין איסור בזה. **אבל הביא דדעת הרמב"ם דלא כהתוס' רי"ד**, דכ' שמא תשקה "לאביה", וא"כ נמצא דאף לבן דעת חיישינן, וא"כ שפיר יש לחוש אפי' בתרומה דרבנן. אולם ע' **בעונג יו"ט** (ריש סי' צ"ו) שכ' דלהאכיל תרומה לקטן יש גם איסור דמשמרת תרומותי, וא"כ אפי' אם מצד האיסור לא תאכילום אין איסור בתרומה דרבנן, מ"מ מצד דין משמרת תרומותי עדיין יהי' אסור להאכיל תרומה לאחיה ולאחותה.

(ט) **אי הכי, הגיע זמן ולא נישאו נמי- פי' התוס' הרא"ש**, א"ב משום סמפון, איכא למימר דהיינו טעמא, כיון שחייב במזונותיה בהגיעת זמן, בדיק לה, משום דלא שדי איניש זווי בכדי, אבל משום מזיגת הכוס לכאור' יש לחוש עד שנכנסה לרשותו. אולם הריטב"א כ' דאין הכוונה ב"אי הכי" כלומר "אי אמרת בשלמא", דאדרבה, אם משום סמפון הוא ק' טפי, דאפי' משנכנסה לחופה ולא נבעלה הק' לקמן, ודוחק לומר דעכשיו ס"ל להגמ' דמשהגיע זמן ליכא למיחש לסמפון, ושוב חוזר הגמ' דיש לחוש לסמפון אפי' אם נכנסה לחופה ולא נבעלה.

(טז) **נמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו- הק' הקהלות יעקב** (יבמות מ"ו, ד'), דבסוף יבמות אי' דמחזיקין לישא אשה ע"פ עבד, והא קיי"ל דגולן פסול לעדות אשה, ואם כל עבד בחזקת גנב הוא, א"כ למה עבד כשר לעדות אשה. ותי' דמה דאי' דרוב עבדים גלונים, אין הביאור דרובם גזלו בפועל, אלא דרובם מוכנים ועומדים לגנוב לכשיתרמי יכולת בידם וצריכים שמירה, וע"כ אי"ז מקח טעות מה שנמצא עבד שכבר גנב, דמה לי אם כבר גנב, הרי עיקר הקפידא הוא על להבא, והלא זה ידוע דרובם מוכנים לגנוב לעתיד, וא"כ הגיעו. אבל מ"מ רובם לא גנבו בפועל (משום חסרון הזדמנות), וא"כ אכתי כשרים הם לעדות אשה.